

ערכין דף לג

בענין יובל בזמן בית שני

תוס' לעיל לא: ובגיטין לו. סברו שהיה יובל מה'ת ורש'י גיטין שם ד'ה בשביעית ורמב"ם פ"י שמו"י ה'ג סוברים שאין יובל נוהג וכמבואר בסוגיין שמנו יובלות לקדש שמיטין ותוס' ס"ל שהגמ' חזר למסקנא כשאמרו ירמ'י החזירן ומנו יובל מצ'ע כיון שמקצת מכל שבט עלו מקרי כל יושביה עליה וחק נתן כ' שכן משמע מלשון אלא אמר ר' יוחנן שהגמ' חזר וקדשי דוד יישב שזרו מהא דמתרצי' שההוא בתוכחה וע' רמב"ן גיטין שם שג"כ חולק על תוס' שבמקצת שעלו מכל שבט לא מקרי כל יושבי' וכ' שאולי נהגו יובל מדרבנן

למה קידשו בתי ערי חומה בביאת עזרא למ'ד שקדושה ראשונה אינה לע"ל הא אין בתי ע"ח נוהג אלא בזמן היובל

חז"א שביעית ס"ג סק'י לש'י התוס' א"ש שלמסק' יובל נוהג וכן י"ל לש'י רמב"ן שדקידשו משים שנהגי מדרבנן ועוד י"ל וכן תי' חק נתן לב: שקידשו לענין שילוח מצורעים (וזה תלוי במח' תוס' ורשב"א ברכות ה: אי דין זה נוהג רק בזמן שיובל נוהג וא"ש רק לש'י הרשב"א שאינו תלוי) ועוד תי' שקידשו בתקוותם שישובו כל ישראל וזהו כמוש"כ בחי' ר"ח הלוי פ"ב שמו"י ה"ט'ז שדיו כל יושבי' אינו חסרון בקדושת יובל רק בניהוג דיני יובל וע' שעי' גרמ"ד בשם גר"ז שאף לפי מש"כ שם הגר"ח דלפי הרמב"ם יש דיו שני של ביאת כולכם שזהו תנאי בקדושת הארץ מ"מ י"ל שקידשו לענין שאם יחזרו כל ישראל יהי' נוהג עכ"פ מדרבנן

וישמעו וישלחו – והא אחר שהחזירן ירמיה לא הגיע יובל קודם שגלו

תוס' תי' ששלחו העבדים שהיו להם קודם שגלו וכבר נתחייבו לשלחם ע' ברה"ז וצ"ק והק' רש"ש וחז"א שביעית ס"ג סק'י דתחמה דאיירי בעבדים שהאריך ימים יותר מק"כ שנה והג' הגר"א פ"י וישמעו היינו שקיבלו לשלח כשיגיע היובל

האם גואלין בתי החצרים בשנה שניה ובדין גירעון בשנה ראשונה

רש"ש שפ"א וזבח תודה דייקו הא דנקט וגואלין כל י"ב חדש שיל שאין גואלין בשנה שניה אבל תוס' קידושין כא. ומהרש"א שם מבואר שיכול לגאול ולכן תי' שהנפק'מ שבשנה ראשונה ליכא דיו גירעון בשנה ראשונה וכ"כ רדב"ז פ"ב שמו"י ה"י אבל או"ש שם חולק שלעולם יש דין גירעון א"כ י"ל דנקט הכ' לישנא אגב מתני' דבתי ע"ח

האם לדינא יש דין השלמה בבתי החצרים היוצאים ביובל

הלחם משנה פ"ה ערכין ה"ד כ' דכיון דק"ל כר"ה א"כ לא פסקי' כר' אושעיא ולכן יש דין השלמה אבל מוצל מאש שפ"א וזבח תודה כ' שר"ה מודה לר"א ולכו"ע אין משלימין וכ"כ הר"ש בתו"כ פ"ו ה'ג

האם יש דין בתי החצרים בפחות משני חצרים של שני בתיים

רש"י ד"ה וכמה ורמב"ם פ"ב ה"ד משמע שבכלל דין ב"ח אבל רבינו גרשום משמע שאינו בדיו ב"ח והג' חשק שלמה בגליון תמה עליו אבל במעשה חושב מסתפק בזה שאולי אז דינו כשדה אחוזה

שתי חצירות של שני בתים וחצר שלישית של בית א' האם דינו כבתי ע'ח או כבתי החצרים

עצי אלמוגים סי' שצ'ב ס'ג סבר עיקר דיוק הסיפא ולכן דינו כבתי ע'ח אבל ערכי עלי חולק שאינו כן ודייק כן ברמב"ם פי'ב שמו'י הי'ד ושתי חצירות של שלש בתים הרש"ש מתמה למה לא יהיה דינו כבתי ע'ח ומוצל מאש כ' שהסברא דבעינן ג' חצירות

אין עושין שדה מגרש וכו' – האם בערי ישראל הוא איסור תורה
מנ"ח מ' שמ"ב סק"א דייק בלשון הרמב"ם פי"ג ה"ה והחינוך שרק ערי הליום יש איסור תורה אבל ערי ישראל רק מדרבנן אבל הגריפ"פ על רס"ג ל"ת רנ"א דייק בר'י קורקוס שם שהוא נלמד מערי הליום והוי איסור תורה וכ"כ גרמ"ד בשם הגרי"ז

האיך מוסיפין על העיר והא אין עושין מגרש עיר
מנ"ח מ' שמ"ב סק"ב ושפ"א תי' שבערי ישראל שהיא משום נוי מותר אם מרחיב גם מקום המגרש וכן צידד בשי' גרמ"ד לב. אבל כ' בשם גרי"ז שאין משנין כלל ובהערות לגריש"א כ' שעכשיו כשמקדישין כאילו קובעין מחדש גבול העיר והמגרש

האם לוקין על לאו דשדה מגרש עריהם לא ימכר
חינוך מ' שמ"ב כ' דלוקין אבל מל"מ פי"ג שמו"י ה"ה דייק ברמב"ם שלא מנה במנין המלקות בפ"ט הל' סנהדרין שאין לוקין ובביאור דעת הרמב"ם כ' המנ"ח מ' שמ"ב כיון דיכול להחזיא הדבר לכמו שהיה ובדרך אמונה שם כ' שהאיסור על מה שמקיימו

השיעור שינוי לחיוב מלקות לשי' החינוך
החינוך כ' ולא ידעתי שיעור לשינוי זה וחסדי דוד תוספתא פ"ה הק' שיתחייב על כל שהוא שמגרע מן השיעור ובדרא הנ"ל תי' שהאיסור לשנות השם עיר ומגרש ולכן מסתברא שיש שיעור וראי' מהא דיש חורש תלם א' וחייב שמונה ולא הזכיר לאו זה

שי' רש"י שבועות טז. שאיסור הנ"ל שייך בבתי ערי חומה
טורי אבן מגילה י': תמה מה שייך לבתי ע'ח והערות לגריש"א וס' עבודה ברורה בשם ביכורי שלמה תי' שאינו מצד קדושת עיר חומה אלא שהאיסור שלא לשנות כלל אינו שייך אלא לעיר חומה שיש גבול מסויים

בתי ערי חומה של ליום אם יש לה יציאה ביובל
מנ"ח מ' שמ"א סק"י'ט חקר בזה טהביא רש"י פ' בהר פכ"ה פל"ג שיצא ביובל וכו' בתו"כ שם וכ"כ או"ש פי"ג שמו"י ה"ז

אין עושין ערי הליום אלא עיירות בינונית
מל"מ פ"ח רוצח ה"ח הק' מה מועיל מה שישב ולבסוף הוקף הא אכתי שייך טעם האיסור או יש חומה ושפ"א תי' שאיירי שאחר שישב בה ליום הקיפו באיסור